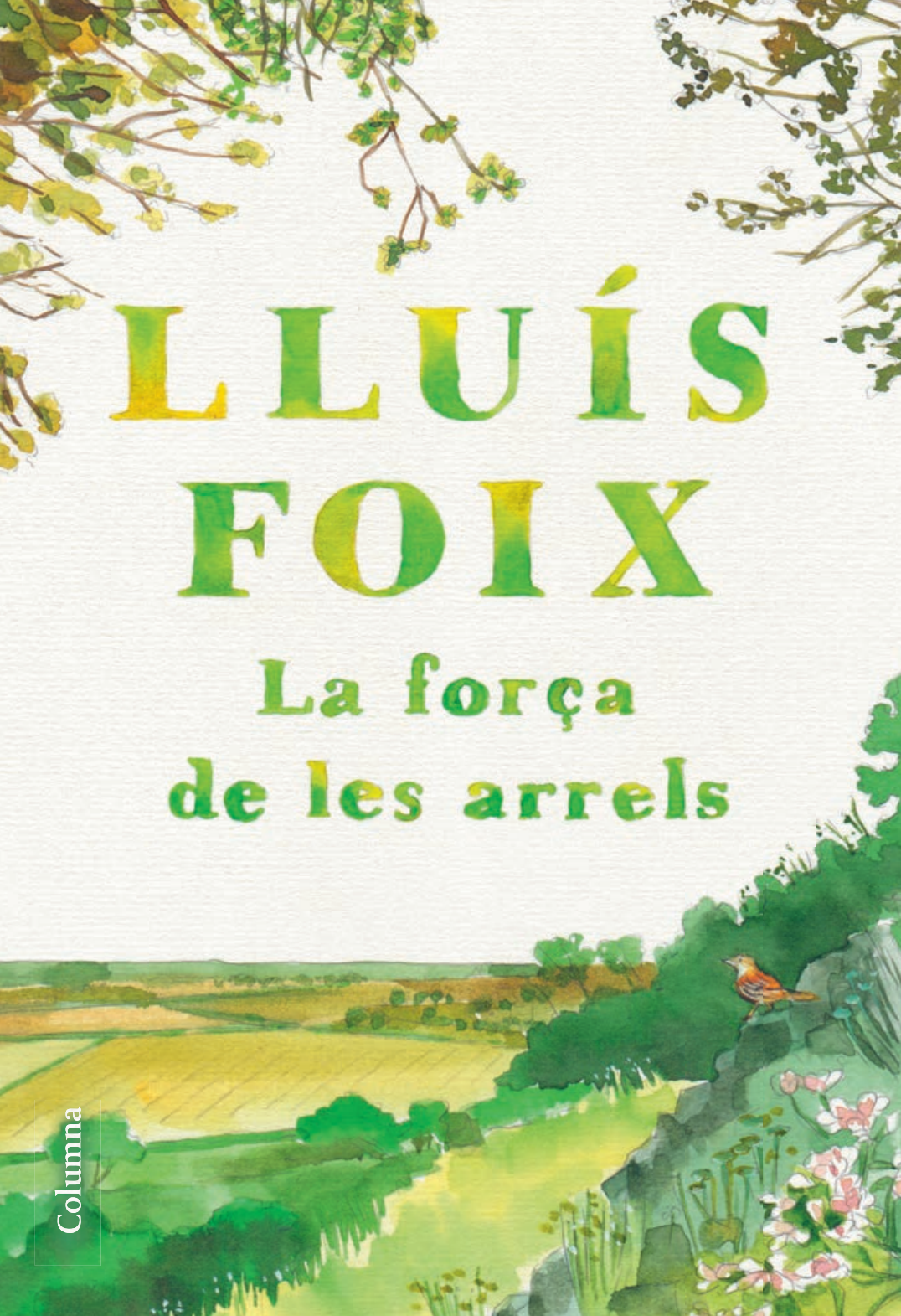

The background of the cover is a watercolor illustration of a landscape. At the top, there are branches with green and yellow leaves. The middle section contains the title in large, stylized letters. Below the title, the subtitle is written in a smaller, green font. The bottom half of the cover shows a landscape with a river, green fields, and a rocky bank on the right with a small bird and pink flowers.

LLUÍS FOIX

La força
de les arrels

LLUÍS FOIX
LA FORÇA
DE LES ARRELS

Il·lustracions de Marta R. Gustems

Columna

COL·LECCIÓ CLÀSSICA

PRIMERA EDICIÓ: SETEMBRE DEL 2024

© LLUÍS FOIX CARNICÉ, 2024

© DE LES IL·LUSTRACIONS DE L'INTERIOR: MARTA ROVIRA GUSTEMS, 2024,
A TRAVÉS DE L'AGÈNCIA UTE KÖRNER LITERARY AGENT - WWW.UKLITAG.COM

© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-3236-8

DIPÒSIT LEGAL: B. 12.138-2024

FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62

IMPRÈS A CATALUNYA - *PRINTED IN CATALONIA*

www.columnnaedicions.cat

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos)

si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com

o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Taula

<i>Prop de la terra.</i>	13
----------------------------------	----

PEDRES QUE PARLEN

Parets caigudes.	23
Les cabanes de volta	34
La llarga ombra dels campanars	41

EL RITME DE LA TERRA

La blanca foscor	49
El crit de la terra.	57
Cultura de secà	61
L'amable sol de gener	64
La mirada des de la Bovera	68
Caigudes de sol	72

Les primeres figues	78
Palo santos per a paladars delicats	85
L'antiga cultura de l'oli	89
Polsegueres inevitables	101
El recer hivernal.	108

ENTRE FULLES I BRANQUES

El pi de Rocafort	115
Un oliver carregat de segles.	120
Ametllers presumits	124
La solitud del magraner.	130
El perfum dels albercocs	134
Cireres primerenques	136
Els conills s'han fet els amos.	145
Les orenetes no fallen mai	150

VIDES ENTRE ARRELS

La bandera de la continuïtat	157
Aquella festa major a Saladern	160
Els xiprers de la memòria	164
L'últim vigia	170
La Maria solitària de Rauric	174
Portes velles i misterioses	179

Tot retorna, res és nou i tot és vell	184
Un museu a l'aire lliure.	189
Cal Rito continua dempeus	195

ECOS DE LA TERRA

El càntir a l'ombra	201
Els cicles vitals	207
Racons de la memòria	211
Terra de picapedrers.	217
Peixeres, rovinas i un estany	226

CANVIS EN L'HORIZZÓ

Un ritual incendi anònim	237
Un tomb pel terme	241
Un país assedegat	246
Decadència al coll de la Portella.	257
La cisterna solitària	264
Els buròcrates i la terra	269
Visita a les cendres silencioses	273

Prop de la terra

Tornar a la terra és una experiència sentimental, íntima, potser mística. Molt diferent de la que té un turista de casa rural o un professional urbà amb segona residència al món del camp. La terra que has trepitjat per primera vegada et persegueix com una ombra invisible tota la vida. He viatjat força arreu del món i he omplert centenars de formularis en duanes, hotels, congressos i seus de campanyes electorals. Guardo dotzenes de passaports amb matala-segells dels cinc continents. Sempre he escrit amb la nostàlgia de la pertinença el nom de Rocafort de Vallbona davant de funcionaris, policies o centres d'acreditació de premsa. El record llunyà dels meus orígens m'ha acompanyat sempre, tot i que mai ningú no es fixa en el lloc de naixement.

ment d'un viatger, especialment si és d'un poble petit i sense renom.

Havent tornat a Barcelona de manera estable, les meves relacions amb Rocafort i el seu entorn han estat contínues al llarg dels anys. Sempre que he pogut, cada cap de setmana, estiu i hivern, primavera i tardor, he tornat a la terra per retrobar-me amb els orígens més profunds. El lligam més fort és amb la gent de qui coneixes la trajectòria personal i familiar. Les converses són tranquil·les i espaiades, frases curtes carregades de sobreentesos, sobre tot allò que passa i, molt específicament, sobre el temps que fa, les collites, la pluja, el fred o la calor. La coneixença mútua en una petita comunitat de poc més de cent habitants és molt notable. Sabem què diem i amb qui parlem sense necessitat de massa paraules. Es pot dir que tothom ho sap tot de tots a totes hores. No per una estranya ànsia xafardera, sinó perquè és molt difícil moure's en l'anonimat o en la indiferència de les grans ciutats. Es guanya molt en intimitat i silenci, però sabent que qualsevol moviment, per més petit que sigui, és observat per algú rere una persiana o des d'una cantonada. També es detecta el so-

roll diferenciat dels tractors i les petjades que sents sota casa. La sensació que estàs protegit és total.

L'anada a Rocafort els caps de setmana s'ha convertit en una rutina durant anys. Em crida l'origen i em reclama la terra. El poble, me'l connecta molt, i la seva gent, encara més. Però just arribo a casa, el primer que faig gairebé sempre és anar al tros per veure com estan els arbres, els sembrats, les vinyes i els olivars. O, simplement, per veure l'aspecte del terme, les tonalitats canviant, la marxa de les collites. Aquests últims cinquanta anys s'ha produït un canvi espectacular en els petits i mitjans municipis catalans. Hi ha hagut una autèntica revolució, fins al punt que la diferència cultural, social i econòmica entre la ciutat i el camp ha quedat difuminada. En molts casos, la qualitat de vida d'una persona de la Vall del Corb, independentment del seu nivell adquisitiu, és millor que no la d'una persona de l'àrea metropolitana barcelonina.

Durant uns quants anys he anat escrivint reflexions molt personals sobre tants caps de setmana en què he travessat la Panadella i he connectat amb la gent i amb la terra. He passat moltes

hores caminant pels trossos, observant, contemplant el comportament inexorable i misteriós de la natura. No ho he fet sol. El principal acompanyant d'aquests tombs pels camps ha estat el meu cosí Josep Carnicer, que té al cap totes les terres del terme i les seves històries particulars i que parla amb gran precisió de fets i de persones que ja no són al món dels vius. També he parlat llargament amb el Josep del Bellardó, que té una coneixença gairebé mística dels arbres que conrea amb la delicadesa d'un artesà. En les petites històries d'aquest llibre hi surten personatges reals de la Vall del Corb, de l'Urgell, de la Segarra i de la Conca de Barberà que expressen un paisatge humà inconfusible.

Parlo de les cabanes de volta, de les cabanes caigudes i de la llarga ombra dels campanars. La fesomia del país s'ha anat bastint amb pedres de tota mena. Les que s'han trobat esbarriades damunt els camps i les que s'han extret dels daus clavats a la terra. Pedres vives i dolces que dringuen en tocar-se i que es deixen configurar per fer marges perfectes, cases grans o petites, basses, ponts i camins. Hi ha moltes històries no escrites que s'han esdevingut als termes de tots els po-

bles. És el lloc on els homes han passat més hores i on s'ha treballat de sol a sol, durament, sota els capricis més inesperats de vents, freds, calors i pluges.

El ritme de la terra és silenciós, tranquil, però alhora molt trepidant. Tot es mou sense que es noti. L'experiència més formidable és observar els canvis de paisatge que setmana rere setmana es van originant als camps. La simfonia dels verds primaverals és una de les grans obres d'art de la natura. Igual que les postes de sol, que canvien l'escenari de ponent minut a minut. Trobar el recer adequat en dies hivernals és un dels grans secrets de les parets que miren a l'orient i que escalfen els cossos de la gent gran.

Les cireres del mes de maig obren el llarg cicle de fruits que aniran venint metòdicament fins ben entrada la tardor, pels volts de Tots Sants. Els albercocs són també primerencs. Les figues tenen una llarga madurada i són collides durant l'agost i tot setembre. Les pomes i les peres es presenten en ple estiu. Les magranes i els palo santos volen tancar la temporada, però encara queden moltes ametlles i nous per collir. Aquest contacte directe amb la trajectòria vital

dels fruits és una de les constants d'aquestes pàgines. Els xiprers poden semblar inútils, però són els guardians dels llocs emblemàtics, des dels cementiris fins als portals de cabanes o cases en senyal d'acollida. El xiprer és el símbol màxim de l'hospitalitat, sempre enlairat, mirant cap al cel i amb les arrels enfonsades en la profunditat de la terra.

La cultura de l'oli forma part de la civilització mediterrània, i el contacte amb els olivers és una de les vivències més constants en els moltíssims tombs pel terme que hem donat d'ençà de la infantesa. Arbre antic, bíblic, resistent, és un dels senyals d'identitat de la terra que em va veure néixer. L'olor de l'oli es detecta des de lluny i té les seves intensitats, que van des que surt de la primera premsada del molí fins que es consumeix de totes les maneres possibles.

El pagès d'avui pateix les incomprensions i els estereotips construïts al llarg de la història. Però es pot dir que la situació s'ha capgirat i ara és un personatge respectat: pel que fa i, sobretot, pel que és. Ha conservat la terra, d'on tots venim i on tots tornarem; una terra que és, també, el gran rebost històric del país, la font d'energia

alimentària absolutament imprescindible en situacions de precarietat. El pagès se sent vigilat i massa controlat per un funcionariat excessivament zelós de les seves funcions. Sovint té la impressió que els anomenats *policies climàtics* veuen el món rural amb la visió i els prejudicis de la ciutat. Potser encara no es percep prou que, en el futur, l'aristocràcia, en el sentit més metafòric de la paraula, decidirà cada vegada més anar a viure i a treballar prop de la terra.